

2.3 Bukundersökning

Bukundersökning görs i tre steg i följande ordning:

- **Inspektera:** Uppspänd eller sammanfallen buk? Tecken på hematom? Sår eller hudförändringar? Operationsärr? (Nya op-sår inspekteras efter tecken till infektion och palperas efter tecken till abscess)
- **Auskultera:** Notera förekomst eller avsaknad av tarmljud. Lägg stetoskopet på buken, förslagsvis i höger fossa. Vänta under 30 sekunder för att verifiera förekomst av tarmljud. Förekomst av tarmljud utesluter inte allvarligt tillstånd. Avsaknad av tarmljud kan vara tecken på allvarlig buksjukdom såsom peritonit, ischemi eller trauma. Stegrade metalliska tarmljud kan vara tecken på ileus.
- **Palpera:** Be patienten peka ut var det gör mest ont och börja därefter palpera med två händer, den ena över den andra, längst ifrån smärtan. Undersök buken med lätt tryck. Se hur patienten reagerar och notera var det ömmar mest. Bedöm om buken är mjuk eller om patienten spänner emot. Palpera buken endast en gång. Vid upprepade palpationer kan det vara svårt att bedöma buken.

Muskelförsvaret kan tyda på peritoneal retrning vilket är ett allvarligt symptom. Patienter som står på NSAID eller kortison har mindre muskelförsvaret då inflammationen dämpas av medicinen.

Muskelförsvaret kan också saknas hos äldre på grund av mindre muskelmassa.

Appendicit är vanligt och misstanken stärks vid positivt **Perman-Rovsings tecken**. **Permans tecken** är smärta i höger fossa (över appendix) vid palpation i vä fossa. **Rovsings tecken** är ömhet över appendix när man hastigt släpper ett tryck över vä fossa, "släppömhet". Tillsammans är de ett starkt tecken talandes för appendicit.

Aortaaneurysm kan ibland palperas som mycket kraftiga pulsationer, men kan vara svårt att känna, speciellt om patienten är cirkulatoriskt påverkad. Palpation av femoralpulsar i ljumskarna ingår i bukstatus om man misstänker kärlsjukdom i buken.

Njursymtom bedöms genom att man dunkar lätt på höger och vänster sida av ryggen. Smärtreaktion kan därvid utlösas vid till exempel njursten eller infektion i njuren.

Märk väl att bukaortaaneurysm kan ge i princip samma symptom som njursten.

Tarmischemi är ett tillstånd som ger intensiv buksmärta. **"Pain without proportion"** brukar man säga. Det speciella med detta tillstånd är att det inte ger peritoneal retrning förrän mycket sent i förloppet. En helt mjuk buk med intensiv smärta är alltså också ett fynd. Detta tillstånd drabbar främst äldre med arytmi och ska inte i första hand misstänkas hos unga friska.